

dario fo

un rei boig a dinamarca

PRIMERA PART

L'autor principal d'aquestes memòries recuperades és ni més ni menys que Cristià VII, rei de Dinamarca i Noruega. El text que hem tingut la sort de descobrir comença així.

Aquest matí m'he despertat bastant bé. Cap rastre de mal de cap, em notava el cap lleuger, lliure, i quan he mogut l'esquena no he hagut de suportar els cruixits, ni de respirar amb gemecs. En resum, estic contentíssim, com ja feia temps que no ho estava. He fet fora les mantes i els llençols, he tret amb decisió les cames fora del llit i de seguida m'he trobat dempeus en perfecte equilibri, sense rastre de cap tremolor.

He d'aprofitar al màxim aquest estat realment excepcional i seure a l'escriptori per continuar el meu relat. Quin relat? El de la meva vida! No puc perdre cap instant, evito fins i tot vestir-me. Em poso tan sols la bata i escric rastrejant el meu cervell, que en aquestes rares ocasions està en bones condicions per recordar tot el que, quan torni a entrar en crisi, desapareix de la ment

com si cada pensament caigués en un pou negre sens fi. Amb aquesta finalitat, per a les anomenades biografies dels homes importants, i sembla que almenys sobre el paper jo estic en aquest cas, normalment es contracten escriptors professionals, els anomenats biògrafs, gent que habitualment escriu sobre fets antics encadenant tot un seguit de llocs comuns i adulacions insuportables que presenten els reis com uns titelles adornats amb gestes tan sorprenents com falses. Jo vull una història real, potser narrada sense èmfasi, però almenys desproveïda de retòrica i de ficció, per això me l'escriu jo.

Aquí estan els escrits secrets de la meua memòria, ja n'he redactat unes cinquanta pàgines. Estic preparat! Però abans de començar, com sempre faig, torno a llegir-les, corregeixo els errors i amplio els esdeveniments amb fets nous que de sobte em vénen a la ment, com per art de màgia.

Dintre i fora d'un conte

Llegeixo:

El meu nom és Cristià, luterà de religió. Tinc aproximadament trenta anys, no ho recordo exactament, però em molesta demanar informació sobre el meu naixement a algú del servei o de la cort. Vaig néixer a Copenhaguen, suposo que al palau reial, amb la ciutat coberta de neu, era ple hivern...! Era més o menys mitjan segle XVIII.

La meva mare, Lluïsa de Gran Bretanya, era la primera esposa de Frederic V, rei de Dinamarca. No recordo gairebé res d'ella, ni la seva veu ni els seus pits mentre m'alletava. De fet, ben aviat em van posar als braços d'una dida de qui recordo perfectament uns pits tendres i plens de llet i una veu que em cantava perquè m'adormís. La meva mare va morir quan jo tenia dos anys i no ho vaig saber fins molt després, quan el rei, el meu pare, es va tornar a casar amb una altra dona noble, molt guapa, però cobdiciosa, i sense cap rastre d'humanitat, Juliana Maria de Brunswick-Lüneburg, de la qual tractaré de parlar-vos àmpliament ara després. Us anticipo només que conèixer aquesta senyora, que semblava sortida d'una llegenda mítica d'un antic narrador escandinau, va ser per a mi una experiència terriblement desagradable. Era com una madrastra de rondalles cruels inventades a propòsit per espantar els nens.

El dia en què, un any després, la madrastra va donar a llum el seu primer fill, em va venir una terrible febre, però no per aquell naixement. El metge, avisat d'urgència, va diagnosticar que no era res greu: es tractava tan sols d'un fenomen normal, inherent al creixement infantil. Però, per desgràcia, el diagnòstic va ser completament erroni. Em vaig recuperar després de mesos de semiinconsciència.

En un primer moment semblava que hagués superat aquella desesperant situació, tant és així que em van per-

metre baixar al jardí amb els altres nens de la cort perquè pogués jugar, córrer i tornar a fer una vida normal. Fins i tot em van permetre muntar a cavall, un poltre domat pels mossos del rei, regal del meu pare, per celebrar la meva curació. També em van posar en mans d'un mestre perquè aprengués a escriure i entengués l'art, les matemàtiques i la filosofia, com és normal per a un príncep.

És increïble, trobar-me en la condició d'alumne em produïa una gran satisfacció i plaer. Vaig descobrir que m'encantava llegir i narrar fets amb una ploma. El mestre tenia paciència i una gran saviesa. M'acompanyava per tota la finca. Navegàvem en una barca, al llarg de petits rierols que conduïen fins al port ple de vaixells que anaven mar endins i es creuaven amb d'altres que atracaven als molls plens de mariners i viatgers.

De vegades sentia que em desmaiava i tot seguit em desplomava i perdia el coneixement. El meu tutor m'abraçava com si tot d'una s'hagués convertit en el meu pare, de qui mai no havia conegut un gest així.

En cada crisi venien a visitar-me nous especialistes del cervell. Sovint, aquells savis organitzaven una consulta, em palpaven el crani com si al lloc del cap tingués un meló i calgués esbrinar si ja estava madur o encara no.

Invariablement aquells homes de gran saber acabaven enfrontats amb duresa i males paraules. I cap al final de la discussió, sempre hi havia algú que proposava sotmetre'm a una perforació cranial que m'alliberés

d'aquells humors gasosos que sens dubte, en comprimir les circumvolucions cerebrals, causaven l'horrible malaltia. Discutien davant meu com si jo no existís, convençuts que, en tractar el tema amb termes llatins, estaven exempts de tenir un mínim d'atenció cap a la meva persona, fins que en un determinat moment em vaig posar fet una fera i vaig cridar: «Sabeu el que us dic, savis senyors? Crec que estic d'acord amb vosaltres, s'ha de resoldre amb una trepanació: no hi ha un altre remei, així que enfileu el trepant, però no en el meu crani... en el vostre cul!». Allò no era precisament una expressió pròpia d'un rei!

En un dels dies, cada cop més rars, en què em trobava en condicions diria que favorables, se'm va acudir creuar el jardí del palau de Frederiksberg en el cavall regalat pel meu pare. Quelcom va pertorbar el poltre, que es va encabritar agitant les potes davanteres en el mateix moment en què una mare travessava el camí amb el seu fill agafat per la mà.

El petit es va espantar i va tractar de fugir, però va ensopegar i va caure a terra. La mare, per la seva banda, a causa de l'ensurt, va romandre bloquejada. Vaig desmuntar i vaig córrer a aixecar el nen de terra. La dona em va donar les gràcies i a mode de salutació va dir: «Li estic molt agraïda, príncep». Després es va allunyar i vaig poder escoltar el nen que li preguntava: «Mare, però aquest no és el fill boig del rei?».

–Calla, fill, que et sentirà! –va dir la dona.

Immediatament vaig saber que per a tots jo ja era el primer boig reial.

La ficció és més agradable que la realitat

Passaven els dies, estava tancat a les meves habitacions amb vistes al jardí de la cort. Una tarda, mentre caminava pel passadís per anar al bany dit de bronze, em vaig adonar que el meu pare i la meva madrastra estaven abandonant l'edifici. Estaven radiants i portaven vestits dissenyats i cosits recentment. La nova esposa del meu pare duia als dits unes pedres precioses que probablement havien pertangut a la meva mare. Allò em va molestar molt. Ho vaig considerar com un robatori. El rei estava content, i la meva madrastra, cosa molt rara, somreia constantment. El seu entusiasme em va fer venir el desig de seguir-los allà on anessin aquella nit.

Vaig demanar a l'ajudant de càmera que m'ajudés a posar-me el vestit de cerimònia. Em vaig armar de valor i em vaig dirigir cap al saló del palau, vaig ordenar al patge que busqués una carrossa per a mi, però em va dir que en aquell moment no hi havia cap cotxe disponible. No obstant això, recordava, ben gravat a la memòria, un landó de gala amb dos cotxers, estacionat a la cotxera dels fiacres de palau. Vaig baixar i allà dins vaig trobar el cap dels cotxers, i amb un engany vaig aconseguir

que em revelés a on es dirigia el meu pare amb la reina. Vaig dir que el rei havia oblidat a casa el seu monocle i havia de fer-l'hi arribar urgentment. El cap dels cotxers, acompanyant-me amb la carrossa, em va revelar que els meus pares anaven a la inauguració de la temporada del teatre de la ciutat, que el meu pare havia fet construir: el Teatre Reial de Copenhaguen.

Vaig entrar en aquell edifici per l'entrada dels artistes i em vaig trobar immediatament darrere de l'escenari. Maquinistes i tècnics d'il·luminació estaven acabant de muntar l'escenari hissant els llums d'aranya i encenent-ne les moltes espelmes: de seguida vaig saber que es tractava d'una òpera bufa amb acròbates, ballarines i, naturalment, cantants. Em vaig situar en el lloc del director d'escena, que es va aixecar per deixar-me la seva banqueta. Li vaig demanar que s'hi quedés i que em portés una cadira per poder gaudir de l'espectacle allà, enmig de l'escenari.

Era la primera vegada que assistia a un espectacle com aquell. Vaig quedar trasbalsat pels efectes escènics que es van succeir l'un darrere l'altre com en un carrusel màgic. Allà hi havia l'orquestra amb un increïble nombre de músics que interpretava l'obertura i les balades. El decorat canviava de sobte: baixaven telons des de dalt, dels costats feien aparèixer les parets dels edificis i des del fons muntaven finestres i portals. Jo, des d'on em trobava, vaig poder veure tots els ets i uts d'aquell

muntatge. Vaig descobrir l'artifici dels moviments i em vaig quedar sorprès i fascinat alhora. Durant tota aquella màgia, els mims i els ballarins es movien amb una agilitat extraordinària. Em vaig adonar que allò era realment una obra d'art total, on la pintura, la il·lusió, la música i la dansa eren el fruit d'una fantasia única. Realment estava experimentant una emoció excepcional.

No sé si per aquest motiu o per qualsevol altre, vaig tenir una altra crisi que va durar dues setmanes completes. Quan em vaig recuperar i començava a raonar de bell nou, em vaig assabentar que el meu pare havia entrat en coma. Estàvem passant un dels hiverns més durs del segle i no va poder suportar la ràfega gelada que el va colpejar mentre assistia a una desfilada del nostre exèrcit. Va morir amb quaranta-tres anys acabats de complir. La vídua reina va esclatar a plorar a llàgrima viva. També va intentar l'acte desesperat de tirar-se per la finestra, però vaig veure ben clar que abans de materialitzar el llançament s'havia assegurat que hi hagués al seu voltant homes que la poguessin retenir i salvar. Personalment, davant d'aquell fèretre no vaig sentir dolor. Ni tan sols podia fingir algunes llàgrimes. He d'admetre que per a mi el meu pare era gairebé un desconegut que casualment també m'havia engendrat.

El rei està privat de tota raó

Després de la seva mort, una nova crisi em va colpejar, però aquesta vegada em vaig negar a fer venir l'arquiatre de la cort i el grup de savis de la medicina que venien contínuament a trucar a les meves estances. La meva indiferència davant la mort del meu pare la vaig viure realment amb dificultat. Tant és així que no vaig poder assistir al funeral perquè vaig patir una nova crisi que amenaçava d'obligar-me a assistir al funeral, aquesta vegada en qualitat de difunt afegit. Des de darrere de la cortina de la meva habitació, vaig veure el carruatge reial amb cavalls negres que abandonava el palau.

Tot i trobar-me molt fluix, recordo exactament en quin moment del mes estàvem. Eren els últims dies de gener de 1766. Jo tenia, n'estic segur, disset anys acabats de fer. Em van coronar rei del Regne de Dinamarca i de Noruega. Disparaven canonades a discreció. La banda reial va interpretar moltes marxes i himnes. Molts súbdits emocionats, especialment les dones, es van posar a plorar. Però a mi tot allò no m'interessava gens. És clar, de seguida em vaig adonar que jo estava boig. Visca el rei!

Un vell conseller del meu pare se'm va acostar i molt amablement em va dir:

–Sire! –em va dir «sire»: igual que en un drama tràgic dels titelles! Després va afegir:– Si em permeteu,

majestat, vull comunicar-vos el que penso que és urgent resoldre immediatament.

–De què es tracta?

–Heu de pensar en el matrimoni tan aviat com sigui possible!

–Per què tanta pressa? Tinc disset anys!

La resposta va ser:

–No oblideu que hi ha altres parents vostres –directes o no– com el vostre germanastre, el fill de la segona reina, que anhlen accedir al tron en lloc vostre, per això cal que tan aviat com sigui possible deixi embarassada una noble amb el seu semen per tal que us doni en poc temps un hereu, si és possible un mascle.

De sobte, em va venir un pensament: «Déu meu, és veritat, sóc rei i no tinc esposa, ni una concubina! Qui sap si tinc semen...».

En aquest punt del seu relat, Cristià deixa de sobte d'escriure i destaca una frase escrita en majúscules, molt explícita:

PROU! JA NO PUC MÉS! ESTIC MOLT MALAMENT...

Ostres! I ara, què fem? Aquest rei imprevisible ens deixarà de donar notícies just quan està a punt de trobar Carolina Matilde del Regne Unit, que no és altra que la

germana favorita del rei d'Anglaterra, Jordi III, que va ser elegida per ell, Cristià.

I ara qui conta l'autèntica història d'amor?

Afortunadament per a nosaltres, a la Biblioteca Nacional de Copenhaguen, fa mig segle, es van trobar uns escrits que provenien d'una font completament diferent, i que substituïen perfectament la mancança de la crònica inconclusa de Cristià. Era ni més ni menys que el diari inèdit i secret escrit per la mateixa princesa Carolina Matilde, la promesa de Cristià. Però a l'hora de la lectura se'ns presenta un altre entrebanc. Els caràcters utilitzats per la jove reina no són d'origen anglès, ni tampoc els de la llengua original de la família Hannover. A més a més, el diari està escrit en un llenguatge críptic, amb caràcters indesxifrables, evidentment amb la intenció de l'escriptora d'impedir totalment l'accés al seu relat. Però gràcies a l'esforç realment extraordinari d'un grup d'especialistes que ha desmuntat analíticament el text, finalment aquest escrit ha esdevingut comprensible. Llegiu-lo.

«El meu Cristià és guapíssim... llàstima que sigui una mica estrany»

Atenció, és ella, Carolina Matilde de Gran Bretanya, qui parla.